

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г. С. КОСТЮКА

**АКСІОГЕНЕЗ
ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ**

Монографія

за редакцією О. Л. Музики

Київ 2020

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту психології
імені Г. С. Костюка НАПН України (протокол № 8 від 25 червня 2020 р.)*

Рецензенти:

Кокурн О. М. – член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор, заступник директора з науково-інноваційної роботи Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України;

Ставицька С. О. – доктор психологічних наук, професор, завідувачка кафедри загальної і соціальної психології та психотерапії факультету психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

T62 **Аксіогенез обдарованої особистості в освітньому просторі: монографія** / О. Л. Музика, Д. К. Корольов, О. О. Музика, Н. О. Никончук та ін.; Інст. психол. ім. Г. С. Костюка НАПН України; за ред. О. Л. Музики. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. 160 с.

ISBN 978-966-194-318-5

Аксіогенез розглядається як процес, що визначає становлення й розвиток обдарованої особистості. В освітньому просторі ціннісний розвиток відбувається у системі координат, що задається віковими й соціальними закономірностями розвитку особистості та розвитком здібностей і саморегуляції. Ключовий момент в аксіогенезі обдарованої особистості – ціннісне самовизначення і розвиток притаманних обдарованим людям особистісних цінностей (соціальної взаємодії, саморозвитку здібностей, особистісної самобутності).

Результати наукових досліджень, представлені в монографії, мають важливе значення для освітньої практики, оскільки дозволяють моделювати такі умови ціннісної взаємодії між дітьми з ознаками обдарованості в освітньому просторі, які підвищують ймовірність розвитку обдарованої особистості.

Монографію адресовано науковцям, викладачам закладів вищої освіти, психологам, вчителям, аспірантам, студентам, керівникам та методистам освітніх установ та іншим фахівцям, що займаються проблемами розвитку обдарованої особистості.

УДК 159.922.2 + 37.015.3: 159.928

Номер державної реєстрації НД 0118U003095

© Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2020

ISBN 978-966-194-318-5

©Видавничий Дім «Слово», 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АКСІОГЕНЕЗУ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ (О. Л. Музика)	6
1.1. Ціннісні виміри освітнього простору обдарованої особистості.....	6
1.2. Аксиогенез особистості і розвиток обдарованості: теоретична модель і підходи до дослідження.....	14
1.3. Емпіричне дослідження ціннісного самовизначення старшокласників із ознаками обдарованості.....	23
РОЗДІЛ II. ЦІННІСНІ БАР'ЄРИ У РОЗВИТКУ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ (Н. О. Никончук)	41
2.1. Навчальна успішність та ціннісні бар'єри у розвитку здібностей учнів початкової школи.....	41
2.2. Особливості розвитку здібностей молодших школярів із високим рівнем навчальних досягнень.....	48
2.3. Специфіка розвитку здібностей молодших школярів із низьким рівнем навчальних досягнень.....	52
РОЗДІЛ III. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ОЗНАКАМИ ОБДАРОВАНОСТІ (О.С. Нечаєва)...	61
3.1. Становлення й розвиток ціннісної сфери молодших школярів із ознаками обдарованості.....	61
3.2. Вплив стилю дитячо-батьківських стосунків на формування та розвиток особистісних цінностей молодших школярів із ознаками інтелектуальної обдарованості.....	63
РОЗДІЛ IV. АКСІОГЕНЕЗ ОБРАЗОТВОРЧО ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ (М. А. Сніжна)	68
4.1. Психологічні особливості розвитку ціннісної сфери підлітків із ознаками образотворчої обдарованості.....	68
4.2. Емпіричне дослідження особливостей аксиогенезу підлітків із ознаками образотворчої обдарованості.....	69
РОЗДІЛ V. АКСІОГЕНЕЗ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ В РАННІЙ ЮНОСТІ (М. О. Мельник)	78
5.1. Особливості аксиогенезу особистості в ранньому юнацькому віці.....	78

5.2. Суб'єктність як детермінанта становлення обдарованої особистості та індикатор особистісного аксіогенезу.....	79
5.3. Емпіричне дослідження зв'язку індивідуальних ціннісних пріоритетів інтелектуально обдарованих старшокласників із рівнем самоактуалізації, суб'єктності та емоційною спрямованістю особистості.....	81
РОЗДІЛ VI. ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ ІЗ ОЗНАКАМИ МУЗИЧНОЇ ОБДАРОВАНОСТІ (Я. Г. Соловей).....	93
РОЗДІЛ VII. ЦІННІСНА РЕГУЛЯЦІЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ (М. М. Чекрижова)	99
7.1. Самооцінка професійних здібностей студентів і ціннісна регуляція саморозвитку.....	99
7.2. Самооцінка особистісних якостей у структурі ціннісної регуляції розвитку професійних здібностей студентів	103
7.3. Самооцінка і самоефективність як ціннісні чинники професіоналізації.....	106
РОЗДІЛ VIII. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АКСІОГЕНЕЗУ МУЗИЧНО ОБДАРОВАНОЇ ТА ПЕРЕСІЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ (О. О. Музика)	111
8.1. Освітній простір та аксіогенез музично обдарованої особистості.....	111
8.2. Смысловиттєві орієнтації в аксіогенезі музично обдарованої особистості в освітньому просторі	116
8.3. Самоефективність у ціннісному розвитку музично обдарованих студентів.....	122
РОЗДІЛ IX. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННОСТЕЙ ОБДАРОВАНИХ СТУДЕНТІВ (Д. К. Корольов)	134
9.1. Проблема дослідження особистісних цінностей обдарованих студентів та розроблення емпіричної моделі опитувальника.....	134
9.2. Стандартизація опитувальника особистісних цінностей обдарованих студентів.....	142
ВИСНОВКИ.....	156
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	159